

Kommittédirektiv

Effektiva och ändamålsenliga tolktjänster

Dir.
2017:104

Beslut vid regeringssammanträde den 19 oktober 2017

Sammanfattning

En särskild utredare ska göra en översyn av samhällets behov av och tillgång till tolkar samt den offentliga sektorns användning av tolkar. Utredaren ska även lämna förslag på ett flexibelt, rättsäkert och effektivt system för att samhällets nuvarande och framtida behov av tolktjänster ska tillgodoses.

Utredaren ska bl.a.

- kartlägga landets verksamma tolkar utifrån antal, kvalifikationsnivå samt deras kompetens i relation till uppdrag,
- föreslå en ändamålsenlig struktur med tydliga utbildningsvägar som tillgodoser samhällets behov av tolkar med relevant kompetensnivå,
- analysera hur dagens system med auktorisation och kompetensbedömning av tolkar fungerar och föreslå åtgärder för förbättrad kompetensbedömning genom exempelvis auktorisation och certifiering,
- analysera behovet av tillsyn av tolktjänster samt vid behov föreslå hur en sådan tillsyn kan utformas,
- kartlägga områden där myndigheter med fördel bör samverka och föreslå effektiva former för samverkan, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 12 december 2018.

Definition av en tolk

Det saknas i dag en enhetlig benämning för de personer som arbetar som tolk. Den som översätter muntligt mellan enskilda individer och representanter för myndigheter och organisationer benämns i regel språktolk. Samtidigt används uttrycket kontakttolk för att benämna en individ som erbjuder ovanstående tjänster och som med godkänt resultat genomgått en utbildning till tolk vid Stockholms universitet eller genomgått en sammanhållen grundutbildning till tolk vid folkhögskola eller studieförbund. Språk- och kontakttolkning sker såväl på plats som via telefon och video. Det finns även konferenstolkar, som tolkar på möten och konferenser. I dessa direktiv används begreppet tolk med innebörden språktolk och kontakttolk och som sammanfattande benämning på utbildade och auktoriserade tolkar används begreppet kvalificerad tolk. Uppdraget avser inte teckenspråks, dövblind- eller skrivtolk.

Det krävs en sammanhållen översyn av tolkyrket och Sveriges tolktjänster

Individer som behöver hjälp i den språkliga kommunikationen med till exempel myndigheter och domstolar har rätt till tolkning. Detta regleras i bland annat 5 kap. 6 § rättegångsbalken, 50 § förvaltningsprocesslagen (1971:291), 8 § förvaltningslagen (1986:223) och 13 § i den nya förvaltningslagen (2017:900), som träder i kraft den 1 juli 2018 och ersätter 1986 års lag. Även andra bestämmelser, såsom 8–10 §§ lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724), kan medföra att myndigheter anlitar tolkar. För att tillgodose samhällets samlade tolkbehov krävs flexibla och tydliga utbildningsvägar för tolkar, god tillsyn av tolkningens kvalitet, effektiv organisering av till exempel upphandling och validering, ändamålsenlig samverkan mellan berörda myndigheter samt god beställarkompetens i fråga om tolktjänster. Så är inte situationen i dag.

Det råder en betydande obalans mellan samhällets efterfrågan på tolktjänster och tillgången på tolkar. Behovet av

tolkning har vuxit kraftigt i och med de senaste årens ökning av antalet asylsökande och nyanlända. I en rapport från Myndigheten för yrkeshögskolan framhåller myndigheter, kommuner, landsting, tolkförmedlingar och branschorganisationer att det föreligger en särskild brist på rätts- och sjukvårdstolkar samt på tolkkompetens i vissa språk (MYH 2016/1170). Myndigheter, kommuner och landsting kan p.g.a. underskottet på kvalificerade tolktjänster behöva anlita tolkar utan säkerställd kompetens. Det kan i vissa fall även leda till att barn tolkar åt sina föräldrar eller andra anhöriga vid kontakt med myndigheter eller sjukvård. Som en konsekvens av detta kan den offentliga sektorn inte garantera en fullgod och rättsäker tolkning i varje enskilt fall. Därutöver riskerar handläggningstiderna att öka och möjligheten att bedriva effektiv verksamhet att minska.

Underskottet på tolktjänster är inget nytt fenomen. Tolksfrågan har tvärtom varit ämne för ett flertal statliga översyner genom åren. Emellertid saknas en aktuell och sammanhållen utredning som behandlar området samtliga delar. Sedan publiceringen av Invandrarutredningen: förslag om allmän tolklinje, auktorisation och tolkskola (SE/RA/4196) från 1972 har de statliga utredningar som genomförts varit avgränsade till enskilda frågor, exempelvis om tolkutbildning eller register över landets auktoriserade och utbildade tolkar. De åtgärder som följt av utredningarna har därför blivit fragmentariska och saknat ett helhetsgrepp över området. Det är därför av vikt att en översyn av tolkområdets samtliga delar genomförs.

En återkommande bedömning från senare års utredningar är att samhällets behov av tolktjänster visserligen styrs av rådande asylinvandring men att den övergripande kvaliteten på landets tolktjänster oaktat efterfrågan har varit för låg. Det klargjordes bland annat i utredningen Tolkutbildning – nya former för nya krav (SOU 2005:37). Denna problematik består än i dag. Trots att antalet asylsökande och nyanlända har minskat sedan 2015 bedömer myndigheter, kommuner och landsting att behovet av tolktjänster, och framför allt kvalificerade sådana, kommer att vara stort både på kort och på lång sikt. Mot bakgrund av detta är antalet utbildade eller auktoriserade tolkar alltför begränsat

för att tillgodose rådande och framtida behov av tolkning. Statistiken visar att endast en dryg fjärdedel av landets totala antal tolkar är auktoriserade eller registrerade som utbildade tolkar. En av orsakerna till den låga andelen är att både tolkutbildningarna och auktorisationsproven präglas av en låg genomströmning. Detta beror bland annat på svaga förkunskaper hos deltagarna, tillsammans med bristande incitament för både vidareutbildning och auktorisation till följd av en osäker arbetsmarknad för tolkar. Eftersom cirka 40 procent av landets auktoriserade tolkar är över 60 år, och därmed kan antas gå i pension inom några år, är det av stor vikt att antalet kvalificerade tolkar ökar för att säkerställa kompetensförsörjningen inom sektorn.

Vid en hearing (U2017/00999/UF) anordnad av Utbildningsdepartementet under våren 2017 framhöll representeranter för bland annat myndigheter och utbildningsväsendet att en betydelsefull åtgärd för att höja kompetensen bland Sveriges tolkar vore att göra utbildningsvägarna tydligare. Tolkutbildningarna i sin nuvarande form har funnits i cirka 40 år och tillhandahålls av folkhögskolor och studieförbund och av Stockholms universitet (Tolk- och översättarinstitutet). En individ kan antingen genomgå en s.k. sammanhållen grundutbildning till kontakttolk på folkhögskola eller genom studieförbund under ett år på halvfart eller delta i Stockholms universitets kurser i tolkning i offentlig sektor. Därutöver finns det påbyggnadskurser inom folkbildningen (dock utan examinationsmöjligheter) och högskoleutbildning på avancerad nivå vid Stockholms universitet. Därtill upphandlar Arbetsförmedlingen tolkutbildningar via folkbildningen eller privata företag, vilka ges som arbetsmarknadsutbildningar och riktar sig till arbetsökande.

Det finns i dag betydande svårigheter för en tolk utbildad vid folkhögskola eller studieförbund att stärka sin kompetens. Detta beror både på att utbudet av fördjupningskurser inom folkbildningen är begränsat och saknar examinationsmöjligheter, och på att tolkutbildningarna i folkbildningen och tolkutbildningen på universitetet ges inom olika utbildningsformer. Dessutom genomgår ett stort antal

individer en arbetsmarknadsutbildning till tolk vilket förstärker denna problematik. Utan progression uppstår hinder för merparten av landets tolkar att vidareutbilda sig, detta då folkbildningen och de upphandlade arbetsmarknadsutbildningarna utgör den vanligaste utbildningsvägen för den som vill bli tolk. Då utbildning av tolkar är ett av samhällets främsta instrument för att säkerställa att tolkning utförs av tolkar med ändamålsenlig kompetens bör utbildningsvägarna därför ses över.

Under den nämnda hearingen diskuterades även behov av dokumentation av tolkars kompetens. Det finns i dag begränsade möjligheter för tolkar att dokumentera sina kunskaper och stämna av dem mot statligt fastställda kompetenskrav för yrket. Bristande sådan dokumentation medför dessutom svårigheter för beställare att avgöra vilken kompetens en tolk har och i sin tur garantera att tolken har tillräcklig kompetens för det avsedda uppdraget. Beställare har även svårt att följa upp tolkförmedlaren's åtaganden, då det i många fall kan vara svårt att bedöma kvaliteten på ett genomfört tolkuppdrag. Även tillsynen av tolktjänster försvåras.

En tolk kan få sin kompetens dokumenterad genom antingen Kammarkollegiets auktorisationsprov för tolkar eller den validering som görs genom folkbildningen. Den som med godkänt resultat har genomgått Kammarkollegiets kvalificerade yrkesprov, som består av ett skriftligt och ett muntligt delprov, får kalla sig auktoriserad tolk och står därmed under tillsyn av myndigheten enligt förordningen (1985:613) om auktorisation av tolkar och översättare. Det är även möjligt att söka ytterligare auktorisation för specialistkompetens som rätts- eller sjukvårdstolk. För det krävs att man genomgår ytterligare prov. I dagsläget är det emellertid få tolkar som genomgår Kammarkollegiets auktorisationsprov med godkänt resultat, vilket framför allt beror på låga förkunskaper. Folkhögskolor och studieförbund tillhandahåller validering av kunskap och kompetens mot den sammanhållna grundutbildningen till kontakttolk, men processen är tidskrävande och underutnyttjad. Dessa två system för nivåbestämning av kompetens omfattar inte mer än en fjärdedel av landets verksamma tolkar. Det

innebär att kompetensnivån hos merparten av tolkarna inte har fastställts. Vidare saknas tillräcklig information om andra viktiga förhållanden, exempelvis antalet verksamma tolkar och relationen mellan deras kompetensnivå och vilka uppdrag de utför. Utan denna kunskap uppstår bland annat problem vid dimensionering av utbildningar och problem för upphandlande aktörer att utvärdera den beställda tolktjänsten. Det behövs även mer kunskap om de fall där barn tolkar åt till exempel sina föräldrar vid kontakter med myndigheter och sjukvård. Sammantaget är den tillgängliga informationen om tolkområdet inte tillräcklig för att vara ett fullgott underlag för planering, strategiska val och beslutsfattande.

De problem som uppstår i och med bristen på kvalificerade tolkar kan leda till ytterligare svårigheter om användningen av befintliga tolkresurser inte är tillräckligt effektiv. Bristfällig samordning bland beställare och bristfällig planering vid beställning av tolktjänster kan exempelvis leda till att privata tolkförmedlare, trots en stor efterfrågan på tolktjänster, inte kan erbjuda sina anställda en heltidstjänstgöring. Privata tolkförmedlare rapporterar att efterfrågan på tolktjänster är hög under några få timmar mitt på dagen, medan morgon och sen eftermiddag präglas av få beställningar. Det har i samtal med arbetsmarknadens parter framkommit att merparten av landets yrkesverksamma tolkar endast arbetar deltid, bland annat som ett resultat av svårigheter med just schemaläggning av uppdrag och på grund av långa restider. Utbildade tolkar kan dessutom i flera fall få samma ekonomiska ersättning som en utbildad eller mindre kvalificerad tolk.

Ytterligare effektivitetsförluster kan uppkomma som en konsekvens av att användandet av digitala hjälpmedel och samverkan om detta inte utvecklats tillräckligt. Hjälpmedel som exempelvis videotolkning kan potentiellt motverka de brister i kompetensförsörjning som uppstår på grund av att det inte finns tolkar tillgängliga i alla språk över hela landet. Det skulle därmed kunna behövas åtgärder som leder till att digitala hjälpmedel används i större utsträckning. Genom samverkan, exempelvis om digitala lösningar, skulle både de totala kostnaderna och framväxten av ineffektiva särlösningar kunna

minska. Regeringen har med anledning av detta gett ett antal myndigheter i uppdrag att stärka den myndighetsövergripande samverkan på området, bland annat i fråga om samordning och erfarenhetsutbyte (A2017/01961/I).

Majoriteten av landets tolktjänster upphandlas i dag av offentliga beställare, varav många, men inte alla, använder sig av det statliga ramavtalet som Statens inköpscentral vid Kammarkollegiet ansvarar för. Migrationsverket och Arbetsförmedlingen använder sig exempelvis inte av det statliga ramavtalet utan upphandlar utifrån egna ramavtal till en omsättning som år 2015 motsvarade tre gånger omsättningen på det statliga ramavtalsområdet för tolktjänster. Regeringen har gett Kammarkollegiet i uppdrag att utveckla en tjänst för att underlätta avrop inom ramavtalsområdet för tolkförmedlings-tjänster. Syftet är att kunna göra uppföljningar av tolktjänster och att kunna identifiera de språkbehov som finns. Därutöver har myndigheten även uppdrag att utveckla de statliga ramavtalen utifrån bland annat myndigheternas behov samt att se över auktorisationsverksamheten och dess grad av genomströmning. Detta berör dock inte samtliga ramavtal på området varför den övergripande samordningen behöver stärkas, inte minst för att användandet av tolkresurser ska kunna förbättras.

Det krävs därutöver stärkt kompetens i fråga om beställningar av tolktjänster. I likhet med all upphandling förutsätts att beställaren preciserar vilken tjänst denne avser att köpa och vilken kompetensnivå tolken behöver ha för det avsedda uppdraget. Med bristande dokumentation av flertalet tolkars kompetens och en omfattande brist på tolkar finns det bland annat risk att den som upphandlar inte ställer tillräckliga krav på kompetens för det avsedda uppdraget.

Hur kan tolktjänster bli mer ändamålsenliga och nyttjas effektivare?

Kunskaperna om tolksektorn behöver förbättras

Kammarkollegiet har genom förordningen om auktorisation av tolkar och översättare ansvar att föra ett nationellt register över utbildade respektive över auktoriserade tolkar. Med utbildad tolk avses den som genomgått en utbildning vid Stockholms universitet, vid folkhögskola eller genom studieförbund. Kammarkollegiets register innehöll i september 2017 sammanlagt 1 637 tolkar, varav 828 var auktoriserade tolkar och 802 var utbildade eller validerade tolkar. En mindre andel av det totala antalet registrerade tolkar är kategoriserade som både utbildade och auktoriserade. Detta register innehåller dock endast en mindre andel av Sveriges yrkesverksamma tolkar. Gruppen ”övrig tolk”, dvs. tolkar utan dokumenterad tolkutbildning, auktorisation eller kartlagd kompetens, ingår exempelvis inte. Uppgifter om gruppen ”övriga tolkar” kan inhämtas från myndigheters förteckningar över anlitade tolkar samt från privata tolkförmedlare. En svårighet i sammanhanget är att samma tolk kan förekomma i flera förteckningar.

Det saknas således inte bara tillförlitlig statistik över gruppen ”övrig tolk”, utan även över det totala antalet verk-samma tolkar. Det saknas också tillräcklig information om vilken kompetens landets yrkesverksamma tolkar har. Av Kammarkollegiets register går inte att utläsa kopplingen mellan tolkarnas kompetens och vilken typ av uppdrag de åtar sig. Det framgår således inte om uppdragen rör exempelvis vårdärenden, kontakter med socialtjänsten, rättsliga ärenden eller kommunikation med Migrationsverket. Utan denna information är det bland annat svårt att granska relationen mellan de felanmälningar som görs – dvs. när beställaren informerar om att tolktjänsten av någon anledning inte hållit ändamålsenlig kvalitet – och tolkens kompetens.

Slutligen brister även kunskaperna om fall där barn tolkar åt föräldrar eller andra anhöriga. I fråga om problemet med att barn tolkar åt anhöriga är omfattningen inte känd, varken vad

gäller antalet tillfällen eller vilken sorts kontakter med myndigheter och sjukvård som det vanligtvis är fråga om. Vid sådan tolkning finns ett flertal risker, bland annat att barn tvingas tolka allvarliga sjukdomsbesked åt sina föräldrar eller att informationen från myndigheter eller sjukvård blir felaktigt översatt.

Utredaren ska därför

- uppskatta hur stort antalet verksamma tolkar är,
- kartlägga i vilka situationer tolk används av myndigheter, kommuner och landsting samt vilken kompetensnivå som tolkar har för olika uppdrag,
- kartlägga myndigheternas, kommunerna och landstingens behov av tolkar bland annat vad avser kompetensnivå och språkkompetens,
- kartlägga antalet felanmälningar och vilka tolkuppsdrag som är kopplade till dessa fall,
- uppskatta omfattningen av att barn tolkar åt anhöriga och i vilka situationer det förekommer, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Det behövs tydliga utbildningsvägar som tillgodoser samhällets behov av tolkar

Utbildningen av tolkar präglas i dag av ett flertal svårigheter. Det handlar bland annat om bristande progression mellan utbildningsformerna, låg kunskapsnivå hos deltagarna, låg genomströmning, otydligheter om vilka språk det bör utbildas tolkar i samt en splittrad ansvarsfördelning för utbildningarna. Myndigheten för yrkeshögskolan påtalade exempelvis i rapporten Översyn kontakttolk slutrapport (dnr MYH 2015/493) att det uppdelade ansvaret för och tillsynen över folkbildningens tolkutbildningar mellan olika huvudmän tenderar att försvåra både tillsyn och styrning. Med olika utbildningsanordnare och en avsaknad av nationella kvalifikationsnivåer på tolkområdet har följt olika innehåll i utbildningarna, vilket lett till betydande olikheter i fråga om tolkarnas kompetensnivå.

Att öka antalet studieplatser kan som enda åtgärd därför inte tillgodose samhällets behov av kvalificerade tolktjänster. De kvalifikationskrav som styr utbildningarna måste exempelvis överensstämma med den kvalitet på tolktjänster som efterfrågas. Utbildningarna måste därutöver vara väl dimensionerade och utformade med en hög grad av flexibilitet för att snabbt kunna möta förändrade behov av tolkning mellan enskilda språk. Det är därför av vikt att det finns beredskap och god förmåga att anpassa antalet utbildningsplatser efter behovet.

Det är genomgående viktigt att genomströmningen i utbildningarna ökar och att möjligheterna till vidareutbildning förbättras. Det finns i dag betydande hinder för en tolk utbildad vid folkhögskola eller genom studieförbund att stärka sin kompetens. Detta beror både på att utbudet av fördjupningskurser inom folkbildningen är begränsat och att det där saknas möjligheter att examineras. Motsvarande problem finns även för de tolkar som genomgår en arbetsmarknadsutbildning.

Utredaren ska därför

- analysera kvalitet, genomströmning och möjlighet till progression i befintliga utbildningar,
- föreslå en ändamålsenlig struktur med tydliga utbildningsvägar som tillgodoser samhällets behov av tolkar med relevant kompetensnivå,
- analysera behovet av nationella mål för kvalifikationer på olika nivåer inom tolkområdet och vid behov föreslå sådana, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Ett system för bedömning av tolkars kompetens

Det krävs i dag varken auktorisation eller annan verifiering av kompetensnivå för att arbeta som tolk. Med anledning av det stora behovet av tolktjänster, speciellt i efterfrågade tolkspråk, får också många icke auktoriserade eller utbildade tolkar samma typ av uppdrag som de som är auktoriserade eller utbildade. I förteckningar hos privata tolkförmedlare och myndigheter

benämns gruppen tolkar utan kartlagd kompetens, utbildning eller auktorisation som ”övrig tolk”. Gruppens storlek är inte säkerställd, men den sammantagna information som finns tillgänglig visar att gruppen utgör den största andelen av landets yrkesverksamma tolkar. Som tidigare nämnts saknas djupare kännedom om vilka kompetenser som finns bland landets ”övriga tolkar”, bland annat som ett resultat av att möjligheterna att dokumentera sin kompetens på olika kvalifikationsnivåer är begränsade. Delar av befintliga system fungerar i dagsläget inte tillräckligt effektivt och tillgodoser inte heller beställarens behov av information vid matchning av önskvärd tolkkompetens med det avsedda uppdraget. Att det i dag saknas ett gemensamt begrepp för språk- och kontakttolkar skapar även svårigheter bland annat vid upphandling, avrop av tolktjänster och anlitande av tolk.

Regeringen har tidigare gett vissa berörda myndigheter i uppdrag att analysera hur möjligheten att styrka sin kompetens kan förbättras. Myndigheten för yrkeshögskolan föreslog exempelvis inom ramen för uppdraget Fler utbildningsvägar till kontakttolk (U2016/00950/UF) ett certifieringssystem med påbyggbara moduler som även kunde fungera som en kompetenskartläggning av tolkbeståndet. Systemet föreslogs bestå av certifieringsprov utifrån definierade certifieringsnivåer i enlighet med Sveriges referensram för kvalifikationer, SeQF. Referensramen är reglerad i förordningen (2015:545) om referensram för kvalifikationer för livslångt lärande. Med kvalifikation menas ett dokumenterat resultat av lärande, som till exempel betyg, intyg eller certifikat. I referensramen är det angivet vad som krävs i fråga om kunskaper, färdigheter och kompetenser för att en kvalifikation ska anses ligga på en viss nivå. Regeringen har bestämt nivån på kvalifikationer för vissa utbildningar i förordning.

Vidare gav regeringen under 2016 Kammarkollegiet i uppdrag att redovisa hur genomströmningen i myndighetens auktorisationsprov kunde förbättras. Myndigheten föreslog bland annat snabbare granskningsförfaranden och fler provtillfällen som centrala åtgärder, men menade att det faktum att varken förkunskapskrav eller formella utbildnings- och verk-

samhetskav ställs på de sökande även fortsatt kommer att påverka genomströmningen (dnr 1.1-02385-2017).

För att skapa effektiva former för auktorisation och validering krävs en samlad översyn av de problem som finns på området i dag. Det är vidare av vikt att ett eventuellt sådant system utarbetas med hänsyn till de kunskapskrav som bör ställas inom Sveriges tolkutbildningar.

Utredaren ska därför

- analysera hur dagens system med auktorisation och kompetensbedömning av tolkar fungerar och föreslå åtgärder för tydligare kompetensbedömning genom exempelvis auktorisation och certifiering,
- analysera befintliga insatser för validering och hur dessa kan göras mer effektiva och vid behov föreslå åtgärder,
- föreslå benämningar för tolkar på olika kompetensnivåer, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Stärkt tillsyn och mer effektivt utnyttjande av tillgängliga tolkresurser

Kammarkollegiet har i dag regeringens uppdrag att utöva tillsyn över Sveriges auktoriserade tolkar i enlighet med förordningen om auktorisation av tolkar och översättare. Denna grupp utgör dock, som nämnts tidigare, endast en mindre andel av det totala antalet verksamma tolkar, varför en stor grupp tolkar inte omfattas av den statliga tillsynen. I kombination med att det inte finns någon statlig aktör med ett sammanhållet ansvar att hantera rapporter om kvalitetsbrister gör detta att det från statligt håll är svårt att garantera att tolktjänsterna håller ändamålsenlig kvalitet. Det är i dag upp till varje enskild myndighet, kommun och landsting att ansvara för att deras respektive upphandlade kontrakt följs. Felaktigheter i tolkutövning säkerställs således inte på nationell nivå. Statens inköpscentral vid Kammarkollegiet har exempelvis inget uppdrag att samor-

dna uppföljningen av tolktjänster bland de myndigheter som avropar från ramavtalet.

Det krävs med anledning av detta ytterligare åtgärder på området. Det är av vikt, bland annat med hänsyn till rättsäkerheten, att staten kan garantera att personer får korrekt information vid tolkning. Då merparten av kostnaderna för tolkning finansieras av allmänna medel är det dessutom av betydelse att resurserna används på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. En stärkt tillsyn av tolktjänster skulle vara ett led i att uppnå detta. Att barn tolkar åt exempelvis sina föräldrar medför speciella utmaningar, vilket kan kräva särskilda överväganden.

Som nämndes i direktivens inledande avsnitt präglas tolk-området av en rad motsägelsefulla svårigheter. Det råder en omfattande brist på tolkar samtidigt som de flesta tolkar arbetar deltid. En del av problemen kan avhjälpas genom att befintliga tolkresurser används mer effektivt. Det kan bland annat innebära förstärkningar i fråga om myndighetsövergripande samverkan, till exempel vad gäller gemensamma digitala lösningar och ändamålsenliga upphandlingsförfaranden. Utöver nämnda uppdrag för effektivisering av användandet av befintliga tolkresurser krävs ytterligare kartläggning av vilka områden som beställare av tolktjänster med fördel bör samverka inom. Det kan exempelvis finnas ett långsiktigt behov av en gemensam förteckning över landets samlade tolkkompetens och gemensamma åtgärder i fråga om barn som tolkar åt anhöriga.

Utredaren ska därför

- analysera behovet av tillsyn av tolktjänster samt vid behov föreslå hur en sådan tillsyn kan utformas,
- analysera behovet av funktioner, såsom samlad uppföljning, utvärdering och statistikförsörjning och vid behov föreslå hur ett sådant ansvar kan organiseras,
- kartlägga områden där myndigheter bör samverka och föreslå effektiva former för samverkan,
- lämna förslag på åtgärder i fråga om barn som tolkar åt anhöriga, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Avgränsning av utredarens uppdrag

Uppdraget avser endast språktolkar och kontakttolkar. Uppdraget avser alltså inte teckenspråks, dövblind- eller skrivtolkar.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska redogöra för konsekvenser av sina förslag i enlighet med kommittéförordningen (1998:1474). Om betänkandet innehåller förslag till nya eller ändrade regler, ska förslagets kostnadsmissiga och andra konsekvenser anges i betänkandet på sätt som motsvarar vad som anges i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Genomförande och redovisning av uppdraget

Utredaren ska samråda med Kammarkollegiet, Myndigheten för yrkeshögskolan, Tolk- och översättarinstitutet vid Stockholms universitet, Domstolsverket, Migrationsverket, Socialstyrelsen, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Barnombudsmannen, Konkurrensverket och andra myndigheter som utredaren bedömer som relevanta. Utredaren ska även samråda med Sveriges Kommuner och Landsting, företrädare för de nationella minoriteterna och med arbetsmarknadens parter. Utredaren ska hålla sig informerad om det arbete som Myndigheten för yrkeshögskolan bedriver med anledning av uppdraget att ansvara för att en försöksverksamhet med utbildning till kontakttolk kan anordnas inom yrkeshögskolan (U2017/03655/GV). Utredaren ska även genomgående ta hänsyn till utbildningsvägar och tillsynsfunktioner på området för teckenspråks, dövblind- och skrivtolkar samt redovisa hur utredningens författningsförslag påverkar nämnda system och funktioner. Utredaren ska beakta Sveriges internationella åtaganden och relevanta EU-regler, bland annat det reviderade yrkeskvalifikationsdirektivet (2013/55/EU) och det förslag till direktiv om proportionalitetsprövning före antagandet av ny reglering av yrken, som för närvarande förhandlas inom EU.

Utredaren ska också beakta Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), de förslag som har lämnats av Dataskyddsutredningen (Ju 2016:04), Utbildningsdatautredningen (U 2016:03) och andra relevanta dataskyddsutredningar samt hålla sig informerad om beredningen av de förslagen inom Regeringskansliet. Utredaren ska även beakta Sveriges referensram för kvalifikationer (SeQF).

Uppdraget ska redovisas senast den 12 december 2018.

(Utbildningsdepartementet)